

Atskaite par dalību COPA/COGECA un Eiropas Komisijas rīkotajā darba grupā:

Kvalitātes nodrošināšana lauksaimniecībā

18. – 19. februāris 2013, Brisele

Izskatāmais jautājums:

- **18. februāra tikšanās par iepriekšējo DG izskatītajiem jautājumiem un ierosinājumi turpmākajām diskusijām- ceļveža izstrāde turpmākajiem mēnešiem AQA DG;**
- **DG vadītāja un vadītāja vietnieka vēlēšanas;**
- **Regulas 1151/2012 precizējumi;**
- **Marķēšanas noteikumu ieviešana pēc regulas 1169/2011.**

Rezumējums: Šajā DG tikšanās reizē tika izdiskutēti jautājumi, kas ir būtiski, kuriem nav skaidras atbildes par virzību un iekļaušanu nākošajā plānošanas periodā. Kā viens no pirmajiem jautājumiem tika diskutēts par kvalitātes paku. Galvenais uzdevums ir sakārtot līdz galam gaļas marķēšanu, otrs būtiskais jautājums ir izcelsmes vai ražošanas vietas norāde marķējumā, kā arī saprast vadlīnijas vai noteikumus shēmai „Product from my farm- produkts no manas saimniecības”. No dažādām dalībvalstīm(DV) tika izteikti priekšlikumi gan dažādo kvalitātes shēmu apvienošanai vienā kopējā, kas būtu piemērota katrai Dalībvalstij, gan kopēju kvalitātes vadlīniju izstrādei(lai gan tur arī bija protests, ka vadlīnijas tikai paliek informācijai, bet neviens tās īsti neievēro), gan Integrētās audzēšanas ieviešana kā obligāta, gan ilgtspējas kritēriju nodrošināšana ražošanā. No Francijas tika izteikts ierosinājums, ka kvalitātes kritēriji ir jānodala atsevišķās grupās – atsevišķi vide, higiēna, integrētā audzēšana, kā arī īpaši jāizceļ jaunās kvalitātes shēmas PGI, PDO, kā arī TSG un jātiek skaidrībā par formulējumu kalnu produkts un salu produkts.

Vēlēšanas:Par darba grupas vadītāju tika ievēlēts Olivier de Carne no Organizācijas COOP de France un par vietnieku Christian Jochum no Austrijas lauksaimniecības kameras.

Esošās situācijas raksturojums par naudas pārdali un budžetu – Copa/cogeca uzskata, ka ir nepieļaujama naudas pārdale no 2. pīlāra uz pirmo, savukārt būtu nepieciešamas 20% no 1. pīlāra novirzīt Greeninga- zaļošanas prasībām. Tika uzsvērts arī papildus līdzekļu pieprasījums ES 16, kas arī būtu jāatbalsta. Tāpat tika arī izteikts priekšlikums, ka lai zemniekiem būtu garantijas saņemt apsoltos maksājumus, kas tiks apstiprināti budžetā, par to ir jānoslēdz konkrēti līgumi ar EP, jo citādi pēc EP vēlēšanām 2014. gadā tie var palikt solījumu līmenī.

Tāpat tika izteikta neapmierinātība par nodaļām 16. (apmācības, konsultācijas) kas nav iekļauta KLP un 17. nod.(kvalitāte), kas ir tikai daļēji iekļautas.

Kā viens no būtiskajiem jautājumiem tika pacelts arī par pārtikas atkritumiem, kur kopējās politikas nostādne ir par to samazināšanu līdz 20%. Tikai šobrīd nav nekādu norāžu, kā to

izdarīt. Par lielāko problēmu tiek uzskatīts vienpusējais risinājums, ka visu atbildību grib uzvelt zemniekam, bet ne pārtikas izplatīšanas ķēdēm, kas ir arī būtiski atbildīgas par pārtikas atkritumu rašanās novēršanu. Kr. Jochums uzsvēra, ka kopā būtu jārada ilgtspējīgs attīstības modelis kvalitātes shēmām, kas pierāda, ka šie atkritumi tiek samazināti proporcionāli visos izplatīšanas posmos. Tāpat arī ir jārada definīcija, kas nosaka, kas ir un kas nav pārtikas atkritumi – ja produktu vēl (papildus pārstrādājot) var izmantot patērētājs, tad tas nav uzskatāms par atkritumiem.

Plānotā nākošā darba grupa AQA tiks noteikta 25. jūnijā

Izskatāmais jautājums: Regula 1151/2012 par l/s produktu kvalitātes shēmām kalnu produkts un salu produkts, kā arī šo produktu marķēšana.

Rezumējums: Kalnu produktu shēma ir balstīta uz Mazāk Labvēlīgo Apvidu Regulas 1257/1999, 18.1. nodaļas nosacījumiem kalnu augstums no 500-1000 m un minimālais slīpums no 15-25%. Kalnu platības sastāda 18.5 % no visas ES teritorijas

Kalnu produktu ražošanai ir būtiska ietekme uz vietējo kultūru, sociālajiem faktoriem, tradīciju saglabāšanu, kā arī tūrisma attīstībai šajos apvidos. Kalnu produktu ražošana nav intensīvajās rūpniecības zonās un tas nozīmē, ka tie ir daudz tīrāki, lai gan to izmaksas aprūtinātās piekļuves dēļ, ekstensīvāka darba dēļ ir daudz augstākas. Tādēļ tika izveidota kvalitātes shēma – kalnu produkts un tiek izstrādāti marķēšanas noteikumi, kas patērētājiem neradītu maldinošu uztveri par patieso kalnu produktu. Tāpat vairākās valstīs jau darbojas gan šādu kalnu produktu sertifikācija, gan kvalitātes shēmas, piem., Šveicē. Ņemot vērā, ka kalnos ir lētāka zeme, bieži vien kalnu produkts tiek lietots neatbilstoši, piem. gaļas pārstrādes uzņēmums ievēd lopus no ielejām, kuri ir baroti ar ārpus ES iepirkto barību, bet aizvesti uz pārstrādes cehu kalnos un tādējādi saražotais produkts tiek saukts par kalnu produktu. Kvalitātes shēmas noteikumi paredz, ka par kalnu produktu var saukt tādu, kas ir audzēts, ievākts un sagatavots realizācijai, pārstrādāts tikai kalnu apvidos. Problēmas pastāv ar esošajiem nosaukumiem, kas ir kā tirdzniecības marka, bet faktiski kalniem nav bijuši pat tuvumā, piem. Alpu piens. Tāpat diskusijas notiek par vienu nosaukumu „kalnu produkts” vai kā piem. Austrijā ir kalnu piens, kalnu siers utml. Lai pilnībā noteiktu kalnu produktu kritērijus paliek atklāti vairāki jautājumi :

Kā apvienot vienotā simbolikā jau esošos marķēšanas paraugus kalnu produktam, lai pircēji viennozīmīgi saprastu, ka tas nav kalnu produkta imitācija?

Kāda dzīvnieku barība vai barības sastāvdaļas un cik lielā mērā drīkstētu būt ievestas no nekalnu apvidiem?

Kādi pārstrādes procesi vai procesu posmi varētu būt atļauti ārpus kalnu teritorijām?

Kāda daļa no pārstrādes produktu izejvielām(galvenā izejviela vai piedevas) drīkstētu būt pievienota kalnu produktam?

Saite diskusijām par kalnu produktiem:

http://ec.europa.eu/agriculture/externalstudies/2013/mountainfarming/fulltext_en.pdf

Salu produkts: Par salu produktiem diskusijas ir nedaudz skarbākas, kā par kalnu produktiem. Daudzām DV nav īsti skaidrs kāda ir šo produktu ietekme uz patērētāju, kāpēc tam ir jābūt augstai pievienotajai vērtībai un kādas ir būtiskākās atšķirīgās īpašības, piem., no kalnu produkta. Argumenti bija, ka janokāp no kalna tad aizbrauc tālāk pa ieleju, bet salai beidzoties ir iespēja tikai mesties peldus, kā arī ja produktu grib pārvietot tad tas ir jāpārkrauj vairākas reizes no sauszemestransporta uz ūdens transportu. Ierosinājums, ka šeit labāk derētu PGI, PDO shēmas, kas arī varētu norādīt, ka tas ir konkrētās salas produkts.

Izskatāmais jautājums: Marķēšana un obligātie nosacījumi Regulā 1169/2011

Rezumējums: Plānots, ka šīs regulas ieviešanas akti tiks apstiprināti līdz šī gada decembrim. Copa-cogeca arī tic, ka jaunie uzlabojumi būs nozīmīgs solis pretim daudz pārskatāmākai un konkrētākai informācijai patērētājiem. Līdz tam tika veikts ietekmes novērtējums, kopējie ziņojumi, sabiedriskā apspriešana un konsultācijas starp sešām DV attiecībā uz cūkgaļu, vistas gaļu un aitas gaļu. Konsultācijās izkristalizējās vairākas problēmas par ES un ne ES sektoru izmantoto gaļu, kā arī ja gaļa nāk no vairākām vietām vai norādīt marķējumā kautuvi vai tomēr audzēšanas vietu, vai visu kopā. Tāpat ieviešot stingrākus nosacījumus marķēšanā ir jāizvērtē to ietekme uz tirdzniecības tīkliem, mazajām pārstrādes rūpnīcām, kā arī administrēšanas un marķēšanas papildus izmaksas. Plānots, ka tiks likts uzsvars uz tirdzniecības standartiem. UK pati jau šobrīd pēc zirga gaļas skandāla izstrādā stingrākus nosacījumus attiecībā uz gaļas marķēšanu, kā arī iesaka to darīt citiem. Lai gan EK uzskats ir, ka katrā DV būtiskākais ir pārtikas izsekojamība un drošība un šos divus posmus marķēšanas pastiprinātie noteikumi neatrisinās. Tādēļ būtiski šo jautājumu izskatīšanu ir sadalīt divās daļās -1. svaigas un saldētas gaļas izcelsme un tās norādīšana izsekojamības dokumentos un 2. marķēšanas specifiskās prasības.

Regulas 1169/2011 jaunie brīvprātīgas izcelsmes marķēšanas likumi ieviešot jaunus pasākumus 26.3 nodaļā padarīs tos par obligātiem, kur jānorāda „izcelsmes valsts(vai) izcelsmes vieta primārajai sastāvdaļai”, ja gala produkts ir marķēts brīvprātīgi un nav tās pašas izcelsmes, kas tā pamatsastāvdaļa. Tāpat arī ir būtiski noteikt defīcijas izcelsmei pēc 23.3 daļas teksta(izcelsmesvalsts vai izcelsmes vieta) , jebkurā gadījumā tiek uzsvērts, ka gaļas marķēšanā , ja tā tiek lietota kā sastāvdaļa, izcelsmei ir jābūt norādītai obligāti.

Brīvprātības princips marķēšanā tiks skaidrots, kā ražotāja vēlme papildus uzsvērt konkrētās pārtikas izcelsmi pēc obligāto prasību norādīšanas, kā piem. marķējumā likt karoga krāsas, ģerboņus, piktogrammas, „sagatavots pēc tradicionālām receptēm”, „izgatavots saskaņā ar...” vai kā tml. Jāatzīmē,ka izaudzēšanas vieta un dzīvnieku nobarošanas vieta var atšķirties no „izcelsmes vietas”, kas attiecas uz pārtikas produktu, kur tas ir piedzīvojis pēdējās būtiskās pārmaiņas(saskaņā ar izcelsmes noteikumiem Savienības Muitas kodeksā). Tāpat ir jāievēro sastāvdaļu norādīšanas noteikumi. Papildus informācija par sastāvdaļu norādīšanu QUID vadlīnijās: http://ec.europa.eu/food/food/labellingnutrition/resources/flo2_en.pdf. Šobrīd gaļas marķēšanas noteikumu izstrādē dominē Copas-cogecas viedoklis, DV savu viedokli izsaka

kūtri, apspriešana ir paredzēta līdz oktobrim. Būtiski ir saprast marķēšanas pamatsistēmas izveidi un tad izvēlēties brīvprātīgo, kā arī nesajaukt ar ģeogrāfiskās izcelsmes marķējumu.

Izskatāmais jautājums: Tirdzniecības standarti, īsās piegādes ķēdes, products no manas saimniecības

Līdzīgi kā tiek diskutēts par gaļas marķēšanu, tāpat arī marķēšanas noteikumi tiks pārstrādāti visiem l/s produktiem. Par cik turpinās vispārējo standartu izstrāde, tad jāapvieno šis darbs – gan standarti, gan marķēšana. Komisija arī ierosina visiem l/s produktiem norādīt "place of farming- audzēšanas vietu". To pašu atzīmē arī DG Sanco, ka viņu ierosinājumos jau šis priekšlikums jau sen tika ietverts. ES līmenī par muitu kodu precizēšanas strādā DG Agri. Diskusijas par kvalitātes paku turpināsies līdz 2015. gada martam un paredzēts tajā ietvert arī vīnu(spirtu) produktus, kā arī shēmu kokvilnas produktiem – te LV arētu nstartēt ar līnēm un kaņepēm.

Papildus notiks arī diskusijas par piena pakas un Regulas 261 ieviešanu. No DV tiek gaidīti jautājumi, ierosinājumi.

Par īsajām piegādes ķēdēm tika rādīta prezentācija- pētījums no Koventry universitātes (Moya Kneafsey) Gribu uzsvērt, ka situācija par vietējiem produktiem un to izvēli ir visai līdzīga visā ES. 92% no 26 712 ES iedzīvotājiem piekrīt, ka ES ir jāliek uzsvars uz vietējo produktu popularizēšanu un izplatīšanas veicināšanu; 89% piekrīt, ka viņi dod priekšroku vietējam produktam; 96% no 26 593 ES iedzīvotājiem uzskata, ka produkta kvalitāte ir visnozīmīgākasi rādītājs un 71 % uzskata, ka ļoti liela nozīme ir produkta izcelsmei. Pētījumi pārsvarā ir veikti Francijā, Austrijā un Ungārijā. Tāpat arī pētījuma dalībnieki norāda, ka ir pārāk maz informācijas par mazo saimniecību vietējiem ražojumiem. Par pamatu tiek likts šādai sistēmai ne vairāk kā viens starpnieks(kooperatīvs), bet izplatīšana pamatojas un tiks atbalstīta kā piem. saimniecību veikali, tirgus vietas saimniecībā un pilsētu tirgos, ceļmalas galdi, „salasi pats”, savākšanas vietas. Tāpat tiek atzīmēts saimniecību izpārdošanas vietas, gadatirgi, pārtikas festivāli, tūrisma pasākumi, kā arī distances tirdzniecība caur interneta veikaliem un tml. Tika uzsvērts,ka nepieciešams veidot dažādas mazo zemnieku apvienības, apmācības, lai izslēgtu mazo saimniecību „īzdegšanu”, jo saimniekam ir grūti būt vienlaikus tirgotājam, audzētājam un darbu vadītājam, kā arī reklāmas projektu virzītājam. Tādēļ ir arī ierosinājums veidot kopēju vienotu marķējumu , kas tktu piešķirts šiem ražotājiem un atpazīstams visā ES. Marķējuma lietošanas tiesības varētu tikt piešķirtas tikai faktiskajam zemniekam, preču ražotājam un jāvar izslegt lētas imitācijas veidošanas iespējas.

Copa-cogeca arī uzsvēra, ka šeit lilu lomu varētu spēlēt kooperatīvi, RO, RG.

Ļoti labs piemērs, ko EK ieteica ņemt kā paraugu bija, Itālijas modelī, ka šādā veidā apzinot vietējos ražotājus jebkurā jomā vietējās pašvaldības veido pārtikas iepirkumus. Viņi nevar iedomāties, ka vietējās skolās, bērnudārzos varētu tikt iekļauta importa pārtika.

EK arī uzsvēra, ka pirmkārt ir jāstrādā, lai palielinātu patērētāju zināšanas par vietējo pārtiku, otrkārt, būtiski ir aizsargāt vietējā produkta identitāti un izstrādāt noteikumus marķēšanai tā, lai

tas nebūtu tikai formāls aizsardzības pasākums, bet tas arī reāli strādātu., treškārt, pašiem saimniecību vadītājiem ir jābūt pārliecinātiem – jā tas patiešām strādā arī praktiski. Tas pats jāattiecinā uz ekosaimniecībām, lai tās varētu teikt, ka ekomarķējums ir nevis tikai lieka prasība un naudas izdošana, bet arī dod praktisku labumu un vai to tiešām saimniecības arī lieto.

Kopsavilkums/ ieteikumi nākamajam darbam: Latvijas izvirzītais mērķis –zaļākā valsts pasaulē- varētu darboties, pirmkārt, samazinot milzīgos pārtikas pārvadājumus visos virzienos un pārejot uz maksimālu vietējās pārtikas patēriņu. Katrā ziņā tam būtu jābūt skolās, bērnudārzos, pensionātos, leVP un Aizsardzības min. Pakļautajos iepirkumos.

EK ieteikums ir izgudrot terminu, apzīmējumu „Product from my farm”, kas vairākās valodās būtu ar to pašu nozīmi un viegli saprotams patērētājam. ZM varētu izsludināt konkursu gan par šādu marķējumu, gan nosaukumu - piemērotu LV, lai vēlāk nebūtu jālieto kāds franciskais termins.

Latvijai vajadzētu aktīvāk iesaistīties marķēšanas jautājumu diskusijās, kā arī kā paraugu piedāvāt savas jau esošās shēmas un marķējuma lietošanas nosacījumus, jo tās valstis, kas piedāvā savu, labi izstrādāto variantu, ir ieguvējas, jo pārējās DV piemērojas šo valstu paraugam.

Nākošā AQA darba grupa plānota 25. jūnijā. Līdz tam vajadzētu saprast, kas ir jāiekļauj sarunās par piena paku, LV viedoklis lai noslēgtu sarunas par gaļas marķēšanu un arī mazo ražotāju viedoklis par iesaistīšanos kvalitātes shēmā „produkts no manas saimniecības” kā arī tiešās tirdzniecības plusi un mīnusi – tās atbilstoša uzraudzība DV līmenī.

Edīte Strazdiņa

Paraksts

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA